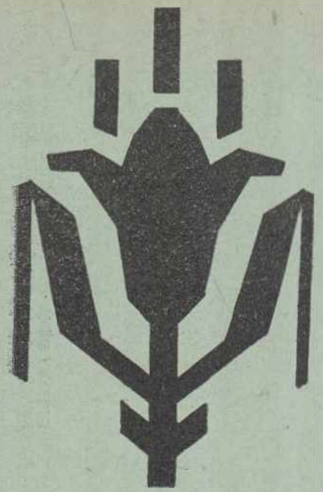

Naujoji sodyba

DVISAVAITINIS SMULKIŲJŲ ŪKIO ŠAKŲ LAIKRAŠTIS

NR. 4

1940 m. vasario 23 d.

TURINYS

Vaisių sulčių paruošimas vartojimui / Pažinkime vynkrūmių ligas / Bitininkystė Sovietų Rusijoj / Kontrolinio rėmelio reikšmė bitininkystėje / Dar apie kelius vištų ūkiui plėsti / Kaip palengvinti viščiukų auginimą / Žiemos metu sodą puošiantieji medžiai ir krūmai / Apie pasternokų auginimą / Tinkamai patręškime daržus / Dėl sodinamų skiepų šaknų sistemos / Žiemą žydintieji amaryliai / Vaikų sodeliai / Darbai sodyboje / Dirvos tabakui auginti parengimas / Dumblas — gera daržų trąša / Papuoškime sodybas vyšnių sodais.

Žiemos metu sodą puošiantieji medžiai ir krūmai

Vaikščiojant žiemą botanikos sode, krenta į akis visa eilė medžių ir krūmų, kurių žievė aiškiai išsiskiria iš balto sniego fono. Tai yra augalai, kurie puošia sodą ne tiktai vasarą savo lapais ir žiedais, bet taip pat ir žiemą, kada visa gamta atrodo apmirusi. Dėl to sodo mėgėjui verta turėti savo sodelyje vieną kitą tokį medį ir krūmą. Daugiausia iš jų žinomas yra beržas, kurio balta žievė, tiesa, susilieja su baltu sniegu, bet išsiskiria iš kitų tamsia žieve medžių. Baltą žievę taip pat turi kai kurios Rubus (avietė) rūšys, pvz., *Rubus lasiostylus* iš vakarų Kinijos ir *Rubus leucodermis* iš vakarų šiaurės Amerikos dalies. Jie abu turi tankiai spygliuotas šakas, kurios, tiesa, Lietuvos klimate dažnai nušąla, bet vasarą vėl atauga. Pirmasis turi tamsiai raudonus žiedus. *Salix daphnoides* (pajūrinis gluosnis), augantis Lietuvos pajūryje ir vartojamas palaidiems smiltynams apsodinti, taip pat turi balsvas šakutes. Sidabro spalvos žievę turi *Elaeagnus* (šilakrūmis) rūšis. Lietuvoje dažnai auginami *Elaeagnus angustifolia* iš Viduržemio jūros kraštų ir *Elaeagnus argentea* iš šiaurės Amerikos. Pilką žievę turi jaunos *Hippophae rhamnoides šakutės* (dygliuotasis šaltalankis), kuris auga Europos pajūryje ir upių pakraščiuose. Šaltalankis yra nedidelis dvikamienis medelis, kuris Lietuvoje savaime neauga, bet auginamas dėl savo siaurų sidabrinių lapų. Jo vaisiai yra geltonos arba oranžinės spalvos uogos, kurios vartojamos uogienei ir likeriams gaminti. Raudonos spalvos žievė ypač gražiai išsiskiria baltame sniege. Tokią žievę turi t. k. šie sumedėję augalai: *Cornus sanguinea* (raudonoji sedula), kuri savaime auga Lietuvoje. Tai yra krūmas su baltais, į skėtį surinktais, žiedais. Jo žievė yra tamsiai raudonos spalvos, ypač žiemos metu. Kita taip pat su raudonomis šakomis sedulų rūšis, gerai auganti Lietuvos klimate, yra *Cornus alba* iš šiaurės Azijos ir jo atmaina var. sibirica. Raudoną žievę taip pat turi *Salix purpurea* (raudonžiedis gluosnis), kuris savaime auga Lietuvoje. Fioletinės arba raudonos spalvos šakutes turi erškėčio rūšis *Rosa rubrifolia* iš vidurinės ir pietų Europos kalnų su raudonos spalvos lapais. Geltoną žievę turi kita sedulos rūšis, būtent *Cornus alva var. flaviramea* iš šiaurės Amerikos rytų dalies.

Štai sąrašas kai kurių tokių sumedėjusių augalų, kurie gerai auga Lietuvoje. Jų galima gauti V. D. U. Botanikos Sode, Kaune, A. Freda, tel. 25540. Prof. K. Regelis

Apie pasternokų auginimą

Pereitų metų 4-tame „N. S." numeryje prof. Nacevičius, straipsnyje „Naudinga sveikatai daržovė — pasternokas", plačiai paaiškino šios daržovės sudėtį ir patarė auginti dėl didelio maistingumo bei gausaus vitaminų kiekio.

Vietos ir dirvos parinkimas. Pasternokas (Pastinaca sativa L.) — dvimetė daržovė. Auga visoje Europoje. Tenka gailėtis, jog šis šakniavaisis Lietuvoje dar mažai kur užtinkamas. Dalimi pasternoką gali pavaduoti petruška, kuri aromatu bei skoniu yra vertingesnė, tačiau ne visur gerai auga. Pasternokas, atvirkščiai, gerai dera beveik visose dirvose, derlių duoda žymiai didesnį, labai atspariai žiemoja paliktas ežėse. Ypač mėgsta ir didelį derlių duoda giliai įdirbtose, stipriai patręštose, priemolio dirvose, jei jose anksčiau augęs augalas buvo gausiai tręšiamas. Po šviežio patręšimo smarkiai auga pasternoko lapai. Labai molėtose, lengvose smėlėtose dirvose, gero šios daržovės derliaus negalima gauti. Pasternokams tinka lengvai drėgnos dirvos, bet jie nemėgsta aukštų, sausų vietų.

Sėja. Pasternoko sėklos, palyginti, greitai netenka daigumo, todėl sėja geriausia atlikti paskutinių metų sėklomis. Normalus daigumo procentas 60—70. Sėjama kaip galima anksčiau pavasarį, arba vėlų rudenį. Sėklos mirkomos vieną parą drungname vandenyje, o pavėluotam sėjimui reikia būtinai sudaiginti. Ežėse grioveliai pravedami vienas nuo kito per 20—30 cm. Naudinga griovelius pravesti gilesnius ir žemės sluoksnį pilti storesnį, sulaikyti drėgmei ir kad sudygimas būtų vienodesnis. Sėklos sudygsta per 10—12 dienų. Galutinai praretinus daigas nuo daigo paliekamas per 10—20 cm.

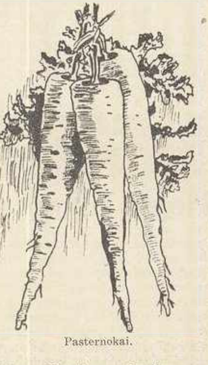

Pasternokai.

Žiemos sėja. Pasternokai gali būti sėjami ir žiemą. Tam reikalui tinkamiausia dirva truputį smėlėta, stipriai patrešta perpuvusiu mėšlu ir pelenais. Sėklos, dėliai savo lengvumo, sėjamos ramią nevėjuotą dieną. Sušalęs ežios paviršius užberiamas 2—3 cm sluoksniu gerai perpuvusios žemės ir tokioje padėtyje paliekamas žiemoti. Pavasarį, jei sėklos sudygtų per tankiai, reikia praretinti kas 5—10 cm.

Priežiūra. Dirvos purenimas ir piktžolių naikinimas galimas tiktai pradžioje daržovės augimo, nes vėliau pasternokų lapai ištisai uždengia tarpežius. Labai naudinga pasternokus palaistyti skystomis trąšomis. Apskritai, į laistymą ir purenimą turi būti kreipiamas didelis dėmesys. Liepos mėnesio gale ir rugpiūčio pradžioje gera atlikti lapų treniruotė, dėl kurios storėja šaknys.

Nuėmimas. Pasternokas rudenį nuimamas kaip galima vėliau ir tik toks kiekis, koks reikalingas žiemos naudojimui, kadangi jis puikiai žiemoja grunte. Žiemai paliktos ežėse šaknys anksti pavasarį reikia iškasti. Tai neatlikus pasternokai pradeda smarkiai augti į žiedinius stiebus ir nustoja vertės ir skonio maistui.

Negalima nepažymėti, jog kituose kraštuose ūkininkai aukštai vertina pasternokus, kaip gerą pašarą karvėms.

Kazys Balsevičius